

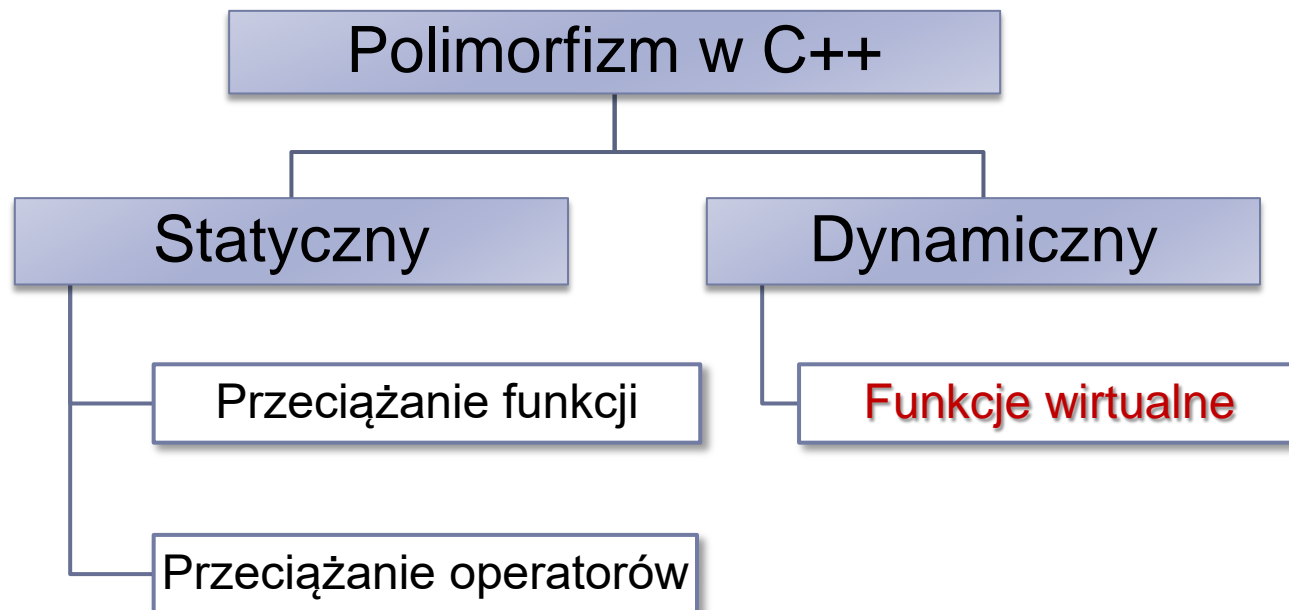
Wykład : Polimorfizm i klasy wirtualne

Polimorfizm i metody wirtualne

W programowaniu obiektowym **polimorfizm** (wielopostaciowość) to cecha umożliwiająca różne zachowanie tych samych metod wirtualnych (funkcji wirtualnych) w czasie wykonywania programu.

Wiązania statyczne i dynamiczne

Wiązania:

- deklaracja zmiennej powoduje związanie zmiennej z typem,
- wykonanie instrukcji podstawienia powoduje związanie zmiennej z (nową) wartością

Wiązania dzielimy na dwie klasy:

1. **Wiązania statyczne (wczesne wiązania)** czyli takie, które następują przed wykonaniem programu i nie zmieniają się w trakcie jego działania.
2. **Wiązania dynamiczne (późne wiązania)** to te, które następują lub zmieniają się w trakcie działania programu.

Wiązania statyczne i dynamiczne

1. Wiązania statyczne (wczesne)

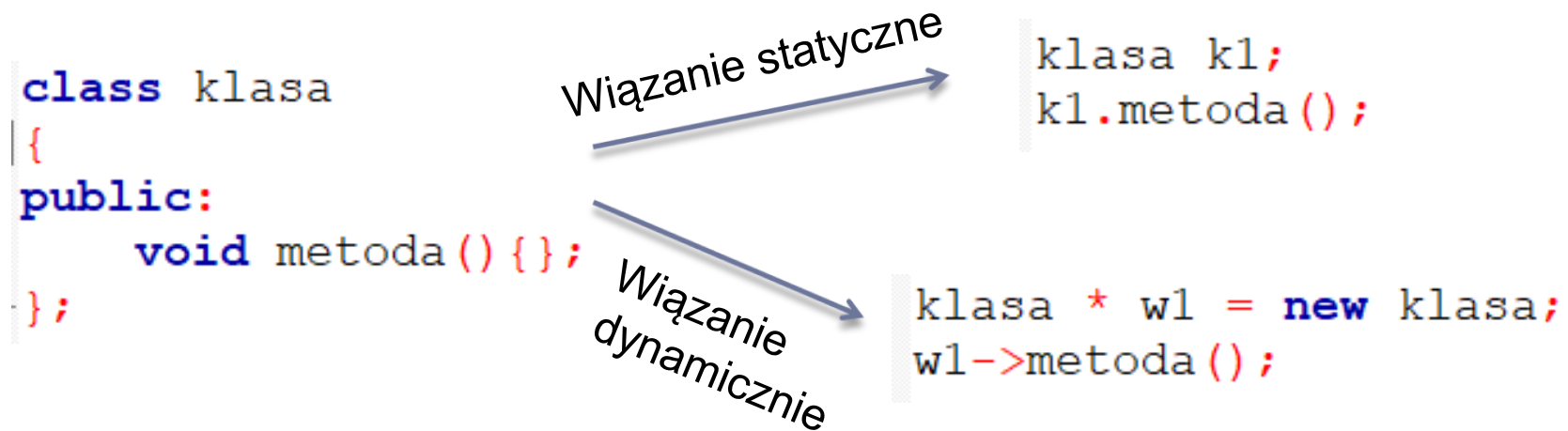
```
int zmienna;
```

2. Wiązania dynamiczne (późne)

```
int *wskaznik;  
wskaznik = &zmienna;
```

Wiązania statyczne i dynamiczne dla obiektów

- ✓ Obiekty zadeklarowane za pomocą zmiennych niewskaźnikowych są alokowane na stosie (jak zwykłe zmienne lokalne); wiązanie jest wówczas zawsze statyczne.
- ✓ Obiekty stworzone za pomocą wskaźnika i operatora **new** są powiązane dynamicznie

- ✓ W języku C++ możemy korzystać z **polimorfizmu** za pomocą **metod wirtualnych**. Dzięki niemu mamy pełną kontrolę nad wykonywanym programem, nie tylko w momencie kompilacji (wiązanie statyczne) ale także podczas działania programu (wiązanie dynamiczne) – niezależnie od różnych wyborów użytkownika.
- ✓ W C++ nie ma konieczności korzystania z polimorfizmu. Zostanie on automatycznie włączony podczas zadeklarowania przynajmniej jednej metody wirtualnej w danej klasie.

Polimorfizm

```
1  class Bazowa {
2      public:
3          int a;
4      };
5
6  class Pochodna : public Bazowa {
7      public:
8          int b;
9      };
10
11 int main()
12 {
13     Bazowa *bazowa = new Pochodna();
14     Pochodna *pochodna = new Pochodna();
15     return 0;
16 }
```


Typ statyczny obiektu Typ dynamiczny obiektu

- ✓ Zmienna wskaźnikowa mająca typ pewnej klasy bazowej może wskazywać obiekty tejże klasy oraz klas pochodnych


```
1  #include <iostream>
2  using namespace std;
3
4  class Bazowa {
5  public:
6      void fun() { cout << "Bazowa \n"; }
7  };
8
9  class Pochodna : public Bazowa {
10 public:
11     void fun() { cout << "Pochodna \n"; }
12 };
13
14 int main()
15 {
16
17     Bazowa *bazowa = new Pochodna();
18     Pochodna *pochodna = new Pochodna();
19     bazowa->fun(); //wyswietli: bazowa
20     pochodna->fun(); //wyswietli: pochodna
21     return 0;
22 }
```

Bazowa
Pochodna


```
17 Bazowa *bazowa = new Pochodna();
18 Pochodna *pochodna = new Pochodna();
19 bazowa->fun(); //wyswietli: bazowa
20 pochodna->fun(); //wyswietli: pochodna
```

To, która metoda zostanie wywołana zależy od **typu wskaźnika** na obiekt. Jest to wspomniane wcześniej **wiązanie statyczne**. Kompilator już podczas kompilacji programu wie, jakiego **typu statycznego** są obiekty i jakie metody mają zostać wywołane.

```
1  #include <iostream>
2  using namespace std;
3
4  class Bazowa {
5  public:
6      void virtual fun() { cout << "Bazowa \n"; }
7  };
8
9  class Pochodna : public Bazowa {
10 public:
11     void fun() { cout << "Pochodna \n"; }
12 };
13
14 int main()
15 {
16
17     Bazowa *bazowa = new Pochodna();
18     Pochodna *pochodna = new Pochodna();
19     bazowa->fun(); //wyswietli: pochodna
20     pochodna->fun(); //wyswietli: pochodna
21     return 0;
22 }
```

Pochodna
Pochodna


```
4 class Bazowa {  
5 public:  
6     void virtual fun() { cout << "Bazowa \n"; }  
7 };
```

```
17 Bazowa *bazowa = new Pochodna();  
18 Pochodna *pochodna = new Pochodna();  
19 bazowa->fun(); //wyswietli: pochodna  
20 pochodna->fun(); //wyswietli: pochodna
```

Pochodna
Pochodna

Dzięki dodaniu do klasy bazowej **metod wirtualnych**, uruchomimy mechanizm **polimorfizmu**. Wczesne wiązanie statyczne nie będzie miało wtedy żadnego znaczenia, ponieważ to która funkcja zostanie wywołana będzie zależało od późnego wiązania dynamicznego.


```
class Bazowa {  
public:  
    void virtual fun ()=0;  
};
```

Metodę wirtualną (abstrakcyjną) deklaruje się za pomocą **virtual** i dodatkowego pseudopodstawienia **"=0"** (nie ma sensu pisać ciała metody jeżeli w żadnych okolicznościach kod ten nie może zostać wykonany)

- ✓ Zmienna wskaźnikowa mająca typ pewnej klasy bazowej może wskazywać obiekty tej klasy oraz klas pochodnych - a zatem jest polimorficzna.
- ✓ Zmienne niewskaźnikowe nie mogą być polimorficzne.
- ✓ Gdy używamy zmiennej polimorficznej do wywołania metody zdefiniowanej w jednej z klas pochodnych, wywołanie to musi zostać związane z właściwą definicją metody.
- ✓ Metody, które mają być wiązane dynamicznie, deklaruje się ze słowem kluczowym **virtual**.
- ✓ **virtual** oznacza, że dana metoda może być zredefiniowana w klasach pochodnych, a zatem jej wywołanie należy traktować jako polimorficzne.

Klasy wirtualne (abstrakcyjne)

Klasy abstrakcyjne

- ✓ **Klasy abstrakcyjne to klasy dla których nie można stworzyć obiektu.**
- ✓ Klasy abstrakcyjne istnieją po to, aby z niej dziedziczyć.
- ✓ Często zdarza się że mamy kilka klas które mają pewną ilość cech wspólnych choć między nimi samymi nie zachodzi relacja dziedziczenia (żadna z klas nie jest szczególnym przypadkiem innej klasy). W takiej sytuacji można wydzielić bazową klasę gdzie zawarte były by wszystkie wspólne cechy.

Daje to szereg korzyści:

- jeśli postanowimy zmienić jakieś pole wspólne, to zmiany dokonujemy tylko w klasie bazowej,
- jeśli pojawią się nowe wspólne cechy które potrzebujemy to dodajemy je tylko w jednej klasie
- możliwość wywołań polimorficznych

Klasy abstrakcyjne

Aby klasa była abstrakcyjna to musi mieć przynajmniej jedną metodę czysto wirtualną - czyli metodę wirtualną która nie ma ciała.

```
class Ab  
{  
    public:  
        virtual void metodaCzystoWirtualna() =0;  
};
```

Próba utworzenia obiektu klasy abstrakcyjnej skończy się błędem kompilatora.

Przykład

```
#include <iostream>

using namespace std;

class osoba //klasa abstrakcyjna
{
protected:
    string imie;
    string nazwisko;
    string uczelnia;

public:
    osoba(string Imie = "", string Nazwisko = "", string Uczelnia = "UTH Rad.")
        : imie(Imie), nazwisko(Nazwisko), uczelnia(Uczelnia) {}
    void virtual wczytajDane() = 0; //metody czysto wirtualne
    void virtual wypiszDane() = 0;
};
```

Klasy abstrakcyjne

```
class student : public osoba
{
protected:
    string kierunek;

public:
    student(string Imie = "", string Nazwisko = "", string Kierunek = "Informatkia", string Uczelnia = "UTH Rad.")
        : osoba(Imie, Nazwisko, Uczelnia), kierunek(Kierunek) {}
    void wczytajDane();
    void wypiszDane();
};

void student::wczytajDane()
{
    cout << "Imie: "; cin >> imie;
    cout << "Nazwisko: "; cin >> nazwisko;
    cout << "Kierunek: "; cin >> kierunek;
    cout << "Uczelnia: "; cin >> uczelnia;
}

void student::wypiszDane()
{
    cout<< "Imie i nazwisko: " << imie<<" " << nazwisko << endl
        << "Kierunek: " << kierunek<<" " << uczelnia<<endl;
}
```

Klasy abstrakcyjne

```
class wykadowca : public osoba
{
protected:
    string katedra;

public:
    wykadowca(string Imie = "", string Nazwisko = "", string Katedra = "Katedra Informatyki", string Uczelnia = "UTH Rad.")
        : osoba(Imie, Nazwisko, Uczelnia), katedra(Katedra) {}
    void wczytajDane();
    void wypiszDane();
};

void wykadowca::wczytajDane()
{
    cout << "Imie: "; cin >> imie;
    cout << "Nazwisko: "; cin >> nazwisko;
    cout << "Katedra: "; cin >> katedra;
    cout << "Uczelnia: "; cin >> uczelnia;
}

void wykadowca::wypiszDane()
{
    cout<< "Imie i nazwisko: " << imie<<" " << nazwisko << endl
        <<katedra<<" " <<uczelnia<<endl;
}
```

Klasy abstrakcyjne jako interfejsy

```
int main()
{
    osoba *tab[] = {
        new wykladowca("Artur", "Bartoszewski"),
        new student("Jan", "Kowalski"),
        new student("Anna", "Nowak")
    };
    for (int i=0; i<3; i++)
        tab[i]->wypiszDane();
    return 0;
}
```


Klasy abstrakcyjne jako interfejsy

Interfejs to klasa abstrakcyjna która ma tylko i wyłącznie metody czysto wirtualne i nie ma żadnych pól.

Interfejsy są przydatne gdy chcemy zupełnie niezwiązanym ze sobą obiektom udostępnić taki sam zestaw metod. W ten sposób możemy napisać uniwersalne funkcje które wymagają od obiektów jedynie określonego zestawu metod,

W języku C++ interfejs może być zdefiniowany jako klasa abstrakcyjna

Klasy abstrakcyjne jako interfejsy

```
#include <iostream>

using namespace std;

class osoba //klasa czysto abstrakcyjna - interfejs
{
public:
    void virtual wczytajDane() = 0; //metody czysto wirtualne
    void virtual wypiszDane() = 0;
};
```

Klasy abstrakcyjne jako interfejsy

```
class student : public osoba
{
protected:
    string imie;
    string nazwisko;
    string uczelnia;
    string kierunek;

public:
    student(string Imie = "", string Nazwisko = "", string Kierunek = "Informatkia", string Uczelnia = "UTH Rad.") : imie(Imie), nazwisko(Nazwisko), uczelnia(Uczelnia), kierunek(Kierunek) {}
    void wczytajDane();
    void wypiszDane();
};

void student::wczytajDane()
{
    cout << "Imie: "; cin >> imie;
    cout << "Nazwisko: "; cin >> nazwisko;
    cout << "Kierunek: "; cin >> kierunek;
    cout << "Uczelnia: "; cin >> uczelnia;
}

void student::wypiszDane()
{
    cout << "Imie i nazwisko: " << imie << " " << nazwisko << endl
        << "Kierunek: " << kierunek << " " << uczelnia << endl;
}
```


Klasy abstrakcyjne jako interfejsy

```
class wykladowca : public osoba
{
protected:
    string imie;
    string nazwisko;
    string uczelnia;
    string katedra;

public:
    wykladowca(string Imie = "", string Nazwisko = "", string Katedra = "Katedra Informatyki", string
Uczelnia = "UTH Rad."):imie(Imie), nazwisko(Nazwisko), uczelnia(Uczelnia), katedra(Katedra) {}
    void wczytajDane();
    void wypiszDane();
};

void wykladowca::wczytajDane()
{
    cout << "Imie: "; cin >> imie;
    cout << "Nazwisko: "; cin >> nazwisko;
    cout << "Katedra: "; cin >> katedra;
    cout << "Uczelnia: "; cin >> uczelnia;
}

void wykladowca::wypiszDane()
{
    cout << "Imie i nazwisko: " << imie << " " << nazwisko << endl
        << katedra << " " << uczelnia << endl;
}
```

Klasy abstrakcyjne jako interfejsy

```
int main()
{
    osoba *tab[] = {
        new wykladowca("Artur", "Bartoszewski"),
        new student("Jan", "Kowalski"),
        new student("Anna", "Nowak")};

    for (int i = 0; i < 3; i++)
        tab[i]->wypiszDane();

    return 0;
}
```

Literatura:

W prezentacji wykorzystano przykłady i fragmenty:

- Grębosz J. : ***Symfonia C++, Programowanie w języku C++ orientowane obiektowo***, Wydawnictwo Edition 2000.
- Jakubczyk K.: *Turbo Pascal i Borland C++ Przykłady*, Helion.

Warto zajrzeć także do:

- Sokół R. : ***Microsoft Visual Studio 2012 Programowanie w Ci C++***, Helion.
- Kernighan B. W., Ritchie D. M.: ***język ANSI C***, Wydawnictwo Naukowo Techniczne.

Dla bardziej zaawansowanych:

- Grębosz J. : ***Pasja C++***, Wydawnictwo Edition 2000.
- Meyers S.: ***język C++ bardziej efektywnie***, Wydawnictwo Naukowo Techniczne